

Wstęp do fonetyki i fonologii języka szwedzkiego nareszcie w języku polskim¹

Einführung in die schwedische Phonetik und Phonologie endlich in polnischer Sprache

Die Erstveröffentlichung eines akademischen Lehrbuchs ist aus wenigstens zwei Gründen ein wichtiges Ereignis für Hochschuldidaktiker. Bei mangelnden Lehrbüchern ist jeder neue Titel eine Unterstützung und dabei kann ein gut konzipiertes und solide bearbeitetes didaktisches Hilfsmittel – wie die didaktische Praktik zeigt – Jahrzehnte lang, vielen Generationen gut dienen. Der vorliegende Beitrag bespricht das erste polnische Lehrbuch für schwedische Fonetik und Phonologie hinsichtlich der inhaltlichen Gestaltung und der eingesetzten methodischen Lösungen. Die Erkenntnisse können für alle Interessierten bei Kaufentscheidung behilflich sein. Die Analyse Kriterien umfassen folgende Aspekte im Bereich der philologischen Kompetenzen: 1) Auswahl und Umfang der Problematik, die eine theoretische Orientierung in den Fragen der allgemeinen und schwedischen Fonetik und Phonologie verschaffen soll; 2) Typologie und Zielsetzung des Übungsmaterials, mit dem bestimmte Fertigkeiten im Bereich der Aussprache und Transkription erzielt werden sollen; 3) Inhaltskomponenten, die den Erwerb von sozialen Kompetenzen ermöglichen; 4) Strategien der Didaktisierung und Formen der Vermittlung des Fachwissens und -kompetenzen für Studierende im ersten Studienjahr. In der Besprechung werden Vorteile des Buches betont, sowie die festgestellten Mängel kommentiert, damit Lehrende sie leicht kompensieren können. Trotz einiger schwachen Seiten stellt das Lehrbuch eine optimale Kombination der analysierten Charakteristika dar und kann in der akademischen didaktischen Praxis als eine nützliche Bearbeitung eingesetzt werden. Das Lehrbuch ist vor allem allen Studierenden der Skandinavistik und neophilologischer Studienrichtungen zu empfehlen.

Schlüsselwörter: Fonetik, Phonologie, Schwedisch, Aussprache, fonetische Transkription, akademisches Lehrbuch

Introduction to the Swedish Phonetics and Phonology at Last in Polish

The first publication of an academic textbook has always been an important event for teachers at universities for two reasons. Every new title is a help in the case of a lack of textbooks, and a well-designed and solidly edited didactic aid – as didactic practice shows – can serve well for many generations for decades. This article discusses the first Polish textbook on Swedish phonetics and phonology with regard to its content and the methodological solutions used. The results of the analysis can be helpful for anyone interested in making a purchase decision. The criteria of analysis include the following aspects in the field of philological competence: 1) selection and scope of the problem, which should provide a theoretical orientation in the questions of general and Swedish phonetics and phonology; 2) the typology and objective of the exercises, which should help to achieve certain skills in the field of pronunciation and phonetic transcription; 3) content components that enable the acquisition of social skills; 4) Didactic strategies and forms of teaching the linguistic knowledge and skills for students in the

¹ JÖNSSON, Andreas. *Fonetyka i fonologia języka szwedzkiego*. Warszawa: Instytut Lingwistyki Stosowanej WLS UW, 2019. 150 str. Print.

first year of study. In the discussion, the advantages of the book were emphasized and the deficiencies found were commented on so that teachers can easily compensate for them. Despite some weaknesses, the book represents an optimal combination of the analyzed characteristics and can be used as a useful textbook in academic didactic practice. The textbook is especially recommended to all students of Scandinavian and Neophilological Studies.

Keywords: phonetics, phonology, Swedish, pronunciation, phonetic transcription, academic textbook

Author: Józef Jarosz, University of Wrocław, Pl. Nankiera 15b, 50-140 Wrocław, Poland, e-mail: jozef.jarosz@uwr.edu.pl

Received: 29.10.2020

Accepted: 15.7.2021

1. Uwagi wstępne

Obserwując dynamikę powstawania i publikacji podstawowych podręczników o tematyce językoznawczej dla studentów kierunków neofilologicznych, nasuwa się refleksja, że mimo niesłabnącego zainteresowania ze strony kandydatów (zwłaszcza studiami skandynawistycznymi), wciąż istnieje wiele potrzeb w zakresie polskojęzycznych podręczników oferujących kursy zawierające wprowadzenie do podstawowych podsystemów języka na poziomie akademickim. Dotyczy to zwłaszcza fonetyki i fonologii, czyli tego działu wiedzy o języku, który zwykle omawiany jest w ramach przedmiotów obowiązkowych – bądź to w ramach gramatyki opisowej, bądź jako samodzielny przedmiot fonetyka i fonologia – w pierwszych semestrach studiów neofilologicznych, kiedy znajomość studiowanego języka jest na bardzo niskim poziomie. Z tego względu należy z radością powitać opracowanie fonetyki i fonologii szwedzkiej Andreeasa Jönssona, które ukazało się w języku polskim w 2019 roku. Nie jest ono tak obszerne i szczegółowe jak np. „Podręcznik wymowy niemieckiej” Morcińca i Prędoty (Morciniak/Prędoty 2008), czy „Podręcznik wymowy duńskiej” Janikowskiego (Janikowski 1990), których koncepcja metodyczna w zakresie opisu dźwiękowej strony języka i umiejętność połączenia teorii z praktyką są w dużej mierze wciąż aktualne i efektywne. Omawiany podręcznik odbiega znacznie od tych sprawdzonych rozwiązań zarówno w sposobie prezentowania materiału jak i jego dydaktyzacji, jednak jako pierwszy podręcznik tego typu uzupełnia na pewno dotychczasową lukę.

2. Ogólna koncepcja podręcznika

Autor deklaruje we wstępie, że podstawą metodologiczną opracowania są dwa założenia: przekazanie fundamentalnej wiedzy z zakresu fonetyki i fonologii ogólnej, która ma stanowić bazę, na której uczący się będzie budował swoje kompetencje w przedmiotowym zakresie, oraz założenie drugie: kontrastywne ujęcie opisu cech języka obcego. Oznacza to, że stałym elementem opisu systemu dźwiękowego i fonologicznego języka szwedzkiego jest odwoływanie się do języka polskiego celem uwydatnienia rozbieżności w artykulacji, brzmieniu i funkcji dźwięków polskich i szwedzkich

oraz wykazanie obszarów wspólnych, w których można wykorzystać transfer wiedzy o języku ojczystym oraz transfer właściwych mu nawyków artykulacyjnych użytkowników. Autor podkreśla ponadto dydaktyczny charakter opracowania, które intencjonalnie nazywa skryptem, co determinuje dualną strukturę rozdziałów, obejmującą obok części teoretycznej również część ćwiczeniową. Publikacja liczy 108 stron i składa się z 8 rozdziałów merytorycznych i rozdziału z bibliografią. Skrypt zaczyna się od rudymentów fonetycznych, które obejmują deskrypcję budowy i funkcji aparatu mowy, bazy artykulacyjnej, akustycznych cech dźwięków i mowy, elementów analizy akustycznej i wprowadzenie do transkrypcji fonetycznej (rozdz. 2.6). Ten ostatni podrozdział został moim zdaniem opracowany zbyt skromnie. O ile zawartość merytoryczną można zaakceptować, to bardzo nisko należy ocenić dydaktyzację tego aspektu w zakresie treści i treningu umiejętności. Obecna zawartość tego podrozdziału budzi wątpliwości, czy użytkownicy podręcznika podczas kursu nauczą się rozpoznawać i samodzielnie używać znaków transkrypcji fonetycznej IPA oraz transkrybować szwedzkie wyrazy, grupy wyrazów, względnie krótkie zdania. W rozdziale brak wzmianki o słownikach wymowy szwedzkiej.

3. Ujęcie systemu wokalicznego i konsonantycznego

W opisie samogłosek (rozdz. 3) razi nieco powierzchowność wywodu i brak systematycznego przedstawienia cech samogłosek ze względu na kanoniczne cechy artykulacyjne: pozycję języka i udział warg w artykulacji. Zawartość rozdziału wydaje się optymalna, jednak forma jej prezentacji nie sprzyja ani efektywnej recepcji, ani tym bardziej nie motywuje do aktywnego opanowania treści. Za absolutnie niezbędne należy uznać uwagi kontrastywne odnośnie techniki realizacji głosek i te zostały przekazane dla wybranych samogłosek w sposób bardzo przystępny w rozdziale „Kilka uwag o artykulacji” (str. 28). Niezbyt efektywnie natomiast wykorzystano podejście kontrastywne przy omówieniu systemów wokalicznych obu języków. Dla zilustrowania i poglądowego przedstawienia kontrastów Autor powinien posłużyć się czworobokiem wokalicznym z naniesionym położeniem polskich i szwedzkich samogłosek. Tak opracowana wizualizacja tego zagadnienia, ujmująca miejsca artykulacji samogłosek dwóch języków, pozwala uchwycić kontrasty pojedynczych dźwięków, jak i daje pogląd na największe rozbieżności i zgodności międzyjęzykowe w zakresie całych systemów wokalicznych. Rozwiązanie tego typu pozwala ponadto na natychmiastową diagnozę, które dźwięki wymagają szczególnej uwagi, a które można reprodukować w oparciu o nawyki artykulacyjne języka ojczystego.

Znacznie lepiej został opracowany system konsonantyczny, w opisie którego wyraźnie i konsekwentnie dominują dwa kryteria, zwyczajowo służące do klasyfikacji spółgłosek, tj. kryterium miejsca artykulacji i sposobu artykulacji (str. 31), dzięki czemu przekaz jest spójny i przejrzysty. Rozdział zawiera również szwedzką terminologię fonetyczną w zakresie określeń cech głosek, o czym Autor nie we wszystkich

rozdziałach pamiętała. W charakterystyce cech spółgłosek pominięto zagadnienie dźwięczności, które wprawdzie omówiono w innym miejscu, zabrakło jednak informacji w postaci krótkiego wyjaśnienia lub odsyłacza do odrębnego rozdziału omawiającego tę cechę, co mogłoby sugerować lukę w opisie cech szwedzkiego systemu konsonantycznego. Korekty wymagają niektóre wyrażenia, które są nieprecyzyjne, np. przy opisie cech artykulacyjnych spółgłosek: „Gdzieś po drodze następuje zwarcie, które utrudnia lub całkowicie blokuje jego strumień” (str. 31). W tym kontekście należałoby użyć słowa „przeszkoda”, które może być rozumiane zarówno jako zamknięcie lub zwężenie kanału głosowego. Zwarcie jest jedną z form przeszkody dla powietrza fonacyjnego i następuje przy głoskach zwartych i zwarto-wybuchowych, przy frykatywnych powstaje szczelina. Doprecyzować można potoczne określenie „gdzieś po drodze” – jako że zakres powstawania przeszkód przy artykulacji spółgłosek jest dosyć precyzyjnie zdefiniowany dla każdego języka. Bardzo przystępnie zostało natomiast ujęte zagadnienie dźwięczności spółgłosek szwedzkich z perspektywy fonetycznej i fonologicznej (str. 44). Przy opisie cech artykulacyjnych, w tym w ujęciu kontrastywnym, Autor przyjął zasadę pewnego minimalizmu i ekonomii wywodu w zakresie doboru przekazywanych treści. Oznacza to, że a): głoski nie są omawiane pojedynczo, tylko w grupach, które wykazują identyczne cechy, np. [p], [t], [k] w zakresie dźwięczności i aspiracji, oraz b): opis dotyczy tych głosek, które nie występują w języku polskim lub inaczej są realizowane w języku szwedzkim. Nie jest to ani zarzut wobec Autora, ani poważna wada podręcznika. Rezultatem takiej strategii jest na pewno krótszy i bardziej zwięzły opis, jednak recepcja i praktyczne wykorzystanie przekazanych informacji możliwe są pod okiem filologa skandynawisty, który uzupełni i wzbogaci opis z podręcznika w postaci syntetycznego ujęcia całego systemu obu języków.

4. Ujęcie aspektów fonologicznych

Przy wprowadzaniu pojęć fonetycznych i fonologicznych Autor odwołuje się w reguły do polskich przykładów ilustrujących dane zjawisko, co moim zdaniem przyspiesza proces recepcji, zrozumienia istoty zjawiska i memoryzacji terminologii. Wprowadzeniu do fonologii poświęcony jest Rozdz. 5. Zawarty w nim materiał zawiera definicje fonemów, alofonów oraz cech dystynktywnych. W dalszych podrozdziałach Autor podejmuje zagadnienie dźwięczności i aspiracji oraz przegląd szwedzkich fonemów. Rozdział zamykają podrozdziały zawierające opis wybranych aspektów szwedzkiej fonotaktyki, tj. omówienie struktury sylaby i dystrybucji głosek. Zawartość merytoryczna, jak i sposób ujęcia wymienionych zagadnień nie budzą zastrzeżeń.

Przedmiotem opisu w rozdz. 6 jest koartykulacja, obejmująca szczegółowy przegląd asymilacji progresywnej, regresywnej i redukcji, tj. zjawisk, które są istotne zarówno w procesie recepcji i produkcji wypowiedzi w komunikacji ustnej. Cechom prozodycznym poświęcony jest rozdz. 7, w którym w zwięzły, lecz przystępny

i obrazowy sposób, zostały omówione podstawowe aspekty związane z akcentem wyrazowym, m.in. historyczne uwarunkowania miejsca akcentu w wyrazie (str. 69), akcent tonalny (kombinacja akcentu akutowego i gravisowego) oraz akcent zdaniowy i rytm w języku szwedzkim i polskim. Opis problematyki związanej z ortografią zawiera rozdz. 8. Jego kluczowym zagadnieniem jest zestawienie ukazujące relacje między ortografią a wymową. Brak rozeznania w przyporządkowaniu: litera (wzgl. grupa liter) versus dźwięk (wzgl. dźwięki) oraz brak systematycznego przedstawienia tych zależności w początkowej fazie akwizycji języka jest bowiem pierwszą realną barierą dla uczących się języka obcego od podstaw. Język szwedzki jest w tym zakresie bardziej przyjazny dla uczących się niż np. język francuski, angielski, czy nawet spokrewniony z nim język duński. Zawarte w rozdziale 8. zasady, ich pogładowe ujęcie w tabeli – niestety, tylko w odniesieniu do samogłosek na stronie 96–99 – należy ocenić jako optymalne.

Pozytywnie należy ocenić treść rozdziału 9, w którym omówiono dialekty regionalne języka szwedzkiego. Jego zawartość pełni – oprócz wartości poznawczej – ważną rolę w procesie opanowania systemu dźwiękowego języka obcego. Zwraca uwagę już na początku procesu akwizycji języka na różne warianty wymowy i przygotowuje uczącego się do konfrontacji z tym zjawiskiem w różnych regionach Szwecji i szwedzkojęzycznej Finlandii, której wielojęzyczność i wielokulturowość są usankcjonowane historycznie. Rzeczownik *finlandssvenska*, określający odmianę języka szwedzkiego używanego w Finlandii, oddawany jest w omawianym podręczniku dwojako: finlandzko-szwedzki (mapa nr 41) oraz fińsko-szwedzki (tekst pod mapą). O ile pierwszy odpowiednik, utworzony od nazwy kraju (Finlandia) wskazuje na związek odmianki języka z (innym) państwem, do tego odpowiada strukturalnie formie szwedzkiej, to druga forma jest nieco myląca, ponieważ obydwa człony odwołują się do nazw języków, i – zgodnie z semantyką złożzeń kopulatywnych – zakłada obecność fińskiego i szwedzkiego, które są równoważne, sugeruje zatem cechę dwujęzyczności (jak np. we frazie „słownik fińsko-szwedzki”), i w konsekwencji nie oddaje treści określenia szwedzkiego. Podobnie razi nagłówek „Centralno-szwedzkie dialekty” (str. 106), który znacznie lepiej brzmiałby w formie „dialekty centralnej (środkowej) Szwecji”, względnie „dialekty środkowoszwedzkie”.

5. Słabsze strony podręcznika

Zaskakuje i rozczarowuje układ graficzny niektórych miejsc w podręczniku: wolne (niezadrukowane) niemal całe strony lub ich znaczne części (np. str. 3, 8, 10, 11, 19, 21, 22, 33, 34 i in.) są nieco irytujące i raczej niedopuszczalne w profesjonalnej publikacji. Podobnie krytycznie należy odnieść się do jakości technicznej niektórych materiałów pogładowych. Niektóre z nich w sposób widoczny zdradzają wklejenie z tekstu źródłowego w języku angielskim lub skanu do tekstu skryptu (np. rys. 16, tytuł tab. 1 w j. ang.: Sound Pressure Level, tab. 2.), inne zaś sprawiają wrażenie odręcznie

wykonanych szkiców (rys. 3, 5). O ile ich wartość merytoryczna i pogładowa nie budzi większych zastrzeżeń, to poziom techniczny i estetyczny wykazują pewne deficyty, które trudno zaakceptować. Podobnie należy się odnieść do niektórych spektrogramów i oscylogramów, które – umieszczone w tekście bez żadnych wyjaśnień odnośnie interpretacji – są niezrozumiałe, stąd – pozbawione wartości informacyjnej – wydają się zbędne. Wyjątkiem jest Rys. 20. Znaczenie iloczasu, w którym zaznaczono granice realizacji czasowej głosek i podpisano je pod ilustracjami. Dużą wartość pogładową i poznawczą ma np. spektrogram Rys. 21. Sylaby [te] i [thi] – polski i szwedzki przykład (str. 37).

Tekst podręcznika wymaga ponadto korekty językowej w zakresie interpunkcji i niekiedy stylu (por.: „Sytuacja nie zawsze jednak jest taka prosta jak się wydaje”, str. 45 lub: „Spółgłoski można więc klasyfikować według miejsca gdzie znajduje się zwarcie oraz sposobu stworzenia zwarcia; mówimy o miejscu i sposobie artykulacji”, str. 31).

W skrypcie odczuwalny jest w wielu rozdziałach (m.in. w rozdziale z nazwami części narządów mowy) brak terminów z zakresu fonetyki i fonologii w języku szwedzkim. Ich obecność w tekście (powtórzona na przykład jeszcze w formie dwujęzycznego rejestru na końcu podręcznika, wzorem opracowania Ostaszewskiej i Tambor 2006), stanowiłaby doskonałą okazję do opanowania terminów i wprowadzenie do budowania kompetencji czytania tekstów specjalistycznych w języku szwedzkim oraz do budowania, względnie rozwijania, umiejętności porozumiewania się ze specjalistami z danej dziedziny.

Niejednolity obraz przedstawia materiał ćwiczeniowy zawarty w skrypcie i to zarówno w ocenie ilościowej i jakościowej. Autor zadbał, by prezentacja każdego zagadnienia kończyła się ćwiczeniem kształtującym sprawność właściwej artykulacji. Asortyment zadań do ćwiczenia wymowy nie ogranicza się wprawdzie do listy słów, które uczący się mogą ćwiczyć w ćwiczeniach imitacyjnych, powtarzając za prowadzącym, jednak typologia zadań nie jest bardzo urozmaicona. Obejmuje szereg kanonicznych ćwiczeń stosowanych w nauczaniu wymowy, wśród których najwyższą frekwencję wykazują ćwiczenia oparte na opozycjach np. samogłoska długa vs. krótka, spółgłoska aspirowana vs. nieaspirowana, spółgłoska krótka vs. długa. Za mało jest przykładów opartych na opozycjach fonologicznych, zawierających tzw. pary minimalne, w których różnica w zakresie jednej cechy dystynktywnej głoski (wzgl. akcentu 1 lub 2) prowadzi do różnicowania znaczenia wyrazów. Ma to szczególne znaczenie w początkowej fazie nauki języka, ponieważ doskonale ilustruje cechy dystynktywne i ponadto motywuje do wyrobienia sobie prawidłowych nawyków artykulacyjnych i dbania o prawidłową wymowę, która jest gwarantem udanej komunikacji. Wprawdzie skrypt sygnalizuje w wielu miejscach różnice w artykulacji i dystrybucji głosek w obu językach, jednak zdecydowanie brakuje ćwiczeń, których celem byłoby zapobieganie interferencji języka ojczystego, np. tendencji do palatalizacji szwedzkich spółgłosek przed <i> (por. pol. *nikoty*na – szw. *nikotin*), skłonności do nazalizacji

szwedzkich samogłosek stojących przed <*m*> lub <*n*> (por. pol. *montować* – szw. *montera*) czy nawyku bezdźwięcznej artykulacji spółgłosek dźwięcznych w wygłosie wyrazu (por. pol. *staw* – szw. *stav*). Efektywny trening wymowy powinien zakładać artykulację najtrudniejszych głosek nie tylko w różnych kontekstach dźwiękowych (np. w izolacji, w pozycji inicjalnej jak i w wygłosie sylaby, w sylabie otwartej i zamkniętej itd.), ale również w wypowiedziach o różnej długości, zakładających stopniowanie trudności i automatyzację ruchów artykulacyjnych – sylaba, słowo, grupa słów, zdanie i wreszcie odpowiedzi na pytania czy krótkie wypowiedzi dialogowe. Takich sekwencji jest za mało w omawianym podręczniku, który mógłby wykorzystać swój potencjał również w kształceniu sprawności mówienia. Rozczarowuje ponadto brak nagrań zamieszczonych ćwiczeń na płycie CD, pendrivie lub na specjalnej stronie internetowej, pełniącej rolę suplementu do podręcznika.

Do zalet skryptu należy zaliczyć zamieszczone w tekście wskazówki bibliograficzne i rekomendowanie publikacji oferujących bardziej szczegółowy i obszerniejszy wywód: „Jako pogłębiony opis fonologii języka szwedzkiego na tle współczesnych naukowych teorii fonologicznych polecam „The Phonology of Swedish” Tomasa Riada z 2014 roku” (str. 41). W zakresie kompetencji społecznych skrypt odnosi się do takich aspektów jak budowanie świadomości różnic pomiędzy systemami fonetycznymi polskim i szwedzkim oraz uświadomienie istnienia regionalnych wariantów wymowy związanych z przynależnością do dialektów i gwar. Zakładanym efektem kursu jest rozumienie konieczności doskonalenia się w kwestii poprawnej artykulacji fonemów, fraz i zdań języka szwedzkiego oraz poprawnej interpretacji wypowiedzi zdaniowych, m.in. w zakresie prozodii.

6. Uwagi końcowe

Omawiana publikacja to konglomerat będący źródłem wiedzy, kształtowania umiejętności oraz wyrabiania kompetencji społecznych. Mimo swych słabszych stron – stanowi dobrze przemyślane kompendium wprowadzające studentów filologii szwedzkiej w zagadnienia fonetyki i fonologii studiowanego języka. Pozytywnie należy ocenić koncepcję metodyczną i dydaktyczne wyprofilowanie skryptu. Wywód prowadzony jest przystępnym językiem, bez nagromadzenia terminologii specjalistycznej, jednak oferujący niezbędne minimum aparatu pojęciowego (metajęzyk specjalistyczny) dla początkujących. Rozdziały są krótkie, w sposób zwięzły przedstawiają kluczowe zagadnienia fonetyki i fonologii ogólnej oraz zapoznają odbiorcę z systemem fonetycznym języka szwedzkiego zarówno na poziomie segmentalnym (klasyfikacja samogłosek i spółgłosek), jak i suprasegmentalnym (akcent wyrazowy i zdaniowy, rytm, intonacja, procesy fonostylistyczne). Ponadto wprowadzone zostają elementy analizy fonologicznej (podstawowe pojęcia) oraz wybrane aspekty kontrastywnej fonetyki polsko-szwedzkiej. Wiedza ta pozwoli studentom doskonalić własną wymowę i kształtować poprawne nawyki oraz świadomie unikać typowych błędów popełnianych przez

Polaków. Bogata bibliografia podstawowej literatury przedmiotu daje możliwość i zachęca do dalszego samokształcenia, względnie może być wykorzystana przy pisaniu prac licencjackich.

Omawiana publikacja stanowi doskonały punkt wyjścia do stworzenia funkcjonalnego podręcznika, który na stałe wejdzie do kanonu pomocy dydaktycznych na studiach skandynawistycznych. Tekst w języku polskim jest również dużym atutem niniejszego opracowania, które może posłużyć studentom innych neofilologii oraz lingwistyki stosowanej, którzy chcą wzbogacić swoje kompetencje w przedmiotowym zakresie. Należy mieć nadzieję, że w kolejnych wydaniach niedociągnięcia zostaną usunięte, a treść wzbogacona.

Wykaz literatury

JANIKOWSKI, Krzysztof. *Podręcznik wymowy duńskiej*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 1990. Print.

MORCINIEC, Norbert i Stanisław PRĘDOTA. *Podręcznik wymowy niemieckiej*. Warszawa: PWN, 2008. Print.

OSTASZEWSKA, Danuta i Jolanta TAMBOR. *Fonetyka i fonologia współczesnego języka polskiego*. Warszawa: PWN, 2006. Print.

ZITIERNACHWEIS:

JAROSZ, Józef. „Wstęp do fonetyki i fonologii języka szwedzkiego nareszcie w języku polskim“, *Linguistische Treffen in Wrocław* 20, 2021 (II): 409–416. DOI: <https://doi.org/10.23817/lingtreff.20-29>.